57. ՄԱԽՈՐԿԵՆ ՅԱՇԻԳՅԸ

Իլա՛լ ա, չիլա՛լ մին մարթ, մին կնեգ։ Ըտահանց խոխա չիլա՛լ։

Էտ մարթը եր ա կացալ թա. — Քյինում ըմ ըստուծու կոշտը, տեսնամ, խե՞ մրեզ խոխա չինում։

Քյինում ա, քյինում մին դեր ա շիհում։

Դերն ասում ա. — Հշտե՞ղ ըս քյինում։

Թա. — Քյինում ըմ ըստուծու կոշտը։

Դերըն ասում ա.— Աստուծը լհա՛ յրես ըմ, հինչու օղում ըս, ասե։

Էտ մարթը ասում չի, քյինում ա։

Էտ դերը մին էլ ա շոռ տամ, կյամ առաշկը, թա՛. — Աստուծը յրես ըմ, հինչու օղում ըս, ասե։

Էտ մարթը ասում չի, քյինում ա։ Իրեքինշի դոնումը վեր էտ դերը էլհա՛ տուս ա կյամ առաշկը, էտ մարթն ասում ա. «Դե մին ասիմ լհի՛, բա՛լի լհա՛ աստուծը էս ա»։ Ասում ա. — Դե մրեզ խոխա չինում, ասե, տեսնամ խե՞ խտի անարթար ըս մրեզ հետե։

Էտ դերը տուս ա օնում, մին խընձոր տամ, թա տար մաչան հալալ կես ըրա, կեսը տու կեր, կեսը տոք կնդանտ։

Էտ մարթը տանում ա, շատ անգյունը ինքյը յոր օնում, օտում, խրեդյը տամ կնգանը։ Դերը ասած ա ինում, վեր էրկու խոխա յա իննա՛կան, մինը ինձ, մինը ծրեզ։ Էտ կընեդյը խընձորը վեր օտում ա, էրկու տզա յա ինում, մինը՝ լա՛վ, մինը՝ փիս։ Էտ խոխենքյը օրը աիրեկան ըն տեսնում։ Վեր վա՛դան թմամում ա, դերը կյամ ա, թա

խուխեն մինը տանե։ Էտ մարթը էն լա̈վ խոխան տանում ա, տինո̈ւմ կյո̈ւմաշեն մաշկեն։

Դերը վեր կյամ ա, ասում. — Պա խուխեն մինը հո՞ր ա,

Էտ մարթն ասում ա. — Հա̈ էտ ա ՝իլա̈լ, էլ կա վեչ։

Էտ խոխան կյո̈ւմա̈շէն մաշկան ըսկանում ա, ծեն տամ, թա. — Էնըմ ըստեղ։

Դերը էտ լա̈վ խոխան յոր ա օնում, քյնո̈ւմ։ Քյինո̈ւմ ա մին կյիրք եր կա̈լա̈ծ, մին քեռծու պտկե նստում։

Քառասուն օր, քառասուն քշեր էտ կյիրը ըտեղ կարթում ա, քեռծը ճղվում ա։

Դերը խուխեն ասում ա. — Նի մոտ էտ քեռծը, էն ա մաշին վեսկե, պեն կա, ծեռք չի տաս, մինա̈կ մին մախորկու աման կա ընդեղ, իրեք գնոփկա էլ յրան, է՛տ յոր կօնիս։

Էտ խոխան նի յա մննում, մախորկեն ամանը յոր օնում, պըծնում, ըսկսում վըեսկե, պեն հվաքելը։ Քեռծը հոփ ա կյամ, էտ խոխան մնում ա ըտեղ։ Շատ վեր կենում ա, եշում ա, տեսնում, մին ըսեղու ծակավ իշեղ ա կյամ։ Քա̈նդո̈ւմ ա, քա̈նդո̈ւմ, տո̈ւս կյամ լո̈ւս աշխարք։ Թո̈ւլա̈ցած, ճինջի-պոմրի ընելավ, քյինում ա մին չորանու չիհո̈ւմ վխճրնեն պհեյիս։

Էտ չորանեն ասում ա.— Եք էս կուճի արխավը ՝ինձ անց կըցրու։

Ջոբանը գյուդում ա, թա̈ մաղաղ ա անում, քյնում ա մին կուճի սիլլա̈ տամ, էտ խոխան վեր ա ընգյնում։ Ջոբանը տեսնում ա, վեր էտ խոխան օժա ընգած ա, արխավը անց ա կըցնում, տանում լա̈վ հաց տամ, ուտուցնում, պըծնում, քշտեն պահում։

Շատ վեր կենում ա, հա̈րա̈նց տոնը մենն ա ընդնում, ասում ա. — Քյինում ըմ տոն։

Էտ չուքընենեն լա̈վ հաց, պեն ըն թխում, տամ էտ խուխեն, յոր ա օնում, քյինո̈ւմ։

Քյինո̈ւմ ա, քյինո̈ւմ, հղեննի էտ խոխան եշում ա, տեսնում մին մարթ մին հա̈նգիստի մհակավ թկեյիս։

Էտ խոխան ասում ա. — Խե՞ թակում ըս էտ հա̈նգիստին։

Էտ մարթն ասում ա. — Էն ինձ տասը մանեթ ա տալի, տվալ չի։

Էտ խոխան տասը մանեթ ա տամ էն մարթին, թա̈ թակել մեր։

Քյինա̈մ ա, քյինա̈մ հըղեցը մին օշափ ա շըհո̈ւմ։

Էտ օշափն ասում ա. — Մունք քըշերս ըստեղ բեդմա կենանք։

Էտ խոխան ասում ա. — Չէ՛, յըես քյինիլ բեդիմ։

Օշափն ասում ա. — Չէ՛, քյիննա̈կան չըս, յա տու քոն իլ, յըես ղարավուլ քաշիմ, յա յըես քոն ինիմ, տու ղարավուլ քաշի։

Էտ խոխան ասում ա. — Տու քոն իլ, յըես ղարավուլ քաշիմ։

Օշափն ասում ա. — Չէ՛, տու քոն իլ, յըես ղարավուլ քաշիմ, վեր յըես քոն ինիմ, քյըեզ մին պեն կպտահե, տու կրլական չըս ինձ եր կցնիս։

Էտ խոխան ռազի չի կենըմ, վախում ա, թա ինքյը քոն ինի, օշափը ուրան ըսպանե։

Օշափն ասում ա. — Դե վեր տու վըս ղարավուլ քաշում, վեր մին պեն պտահե, կրակ կանիս, ժինշիլը կյիրմըրցնիս, քցիս պկավս, հանցու եր կենամ։

Օշափը քոն ա ինում, տղան ղարավուլ ա քաշում։ Էն համանն դերը, վեր էտ խուխետ տարալ ա ուրան նհետ, կյամ ա մախորկեն ամանը խլում, յոր օնում, քյինում։

Էտ խոխան կրակ ա անում, ժինշիլը կյրմըրցնում, քցում օշափեն վիղավը, եր կցնում։

Օշափը եր ա կենում թա.

— Հի՞նչ ա պտահալ։

Թա.— Իստի յա իլալ, դերը եկալ ա մախորկեն ամանը խիլալ, տարալ։

Օշափը էտ խուխեն մաշկեն նստցնում ա, քյինում։

Քյինում ա էն դերին տոռնը, մախորկեն ամանը ինքյ օնում, տամ էտ տըղեն մըն էլ մաշկեն նստըցնում, տանում համանն տեղը, հիշտեղ վեր քըշերեն քոն ըն իլալ։

Օշափն ասում ա. — Բա՛լա, էս լիվոթունը, վեր մախորկետ ամանը ինքյ ըմ կալալ քյըեզ տվալ, քու ըրած լվոթունետ ավազն ա։

Էտ խոխան ասում ա. — Յըես քյըեզ լվոթուն չըմ ըրալ։

Օշափն ասում ա. — Յըես էն հնդիստին մաշին մարթն ըմ, վեր էն ար մին մարթ ինձ թկեյիս, տու տասը մանեթ տվեր, ինձ ըղըդեցեր։

Էտ խոխան մախորկեն ամանը յոր ա օնում, քյինում։ Հըղեն նի մտածում ա, ասում. — Էս մախորկեն ըմանեն դանդան շատ չըշրվեցե, իսկի գյիդում չըմ, էս հի՞նչ պեն ա։

Ըտրա մաշի գունուփկեքյան առաշինը վեր հոփ ա տամ, ամմեն հինչավը լիդը, սարքած սուփրա յա տուս կյամ, էրկունշինը վեր հոփ ա տամ, հրսանեքյ ա ինում, իրեքինշինը վեր հոփ ա տամ, ղշըղնե յըն տուս կյամ, ղիմենեն ծըռքըրնում։ Էտ տղան վեր իտի յա անում, էն ըն ինում թաքավերեն ըխճկանը փայտոնավը համամ տնեյիս։

Թաքավերեն ախճիգյը տեսնում ա, էլ քյինում չի համամ, ետ

ա տեռնում, քյինո̈ւմ տոն, հորը, թա. — Ա՛ հա̈ր, էն ա իլա̈լ մին խուլխու ծեռքե մին մախորկու աման, հիշտեղա վերե յա, էն խոխան պիրիլ տվեք, էն ամանը ինքյ օնինքյ։

Թաքավերը ըխճկանը ասում ա. — Պա համոթ չի՞, մունք թաքավեր ինիլավ քյինինքյ էն խուլխեն ծեռքան պեն ինք օնի՞նքյ։

Ախճիգյն ասում ա.— Հինչ թա̈հրը օղում ա ինի, քթիքյ, պերեքյ։ Էն խուլխեն պիրիլ ըն տամ, մախուրկեն ամանը ինքյ օնում։

Թաքավերեն ախճիգյր հորն ասում ա.— Ժողովուրթեն լոխճին ղոնաղ ծեն տոք։

Հա̈րն ասում ա. — Պա էտքան հաց-պեն հիշտե՞ղա կինի։

Ախճիգյն ասում ա. — Քու պենտ չի, տու լհա̈ ծեն տո, թող կյան։

Հա̈րը ծեն ա տամ, մարթիք ըն կյամ, լոխ նստոտում։ Էտ ղոնաղնեն տեսնում ըն, վեչ կրակ կա, վեչ խորագյ, վեչ պեն։

Թաքավերեն ծեն ըն տամ, ասում. — Թաքավերն ապրած կենա, պա տո̈ւզնը կուտրվեցենքյ, խե՞ հաց չըք տամ։

Թաքավերն ասում ա. — Դե իմ ախճիգյս ա ծըեզ ղոնաղ ծեն տվալ։

Թաքավերեն ախճիգյը ասում ա. — Մին իրեք րոպեյանը եռը լոխ պադրաստ ա իննա̈կան։

Ասում ա պըծնում, քյինում իրեքինջի գնոփկան հոփ տամ։

Ղըշըղնեն ղմենեն եր կալած տո̈ւս ըն տեռնում, ըսկսում լոխճին կտորելը։ Լոխ փախչում ըն։

Թաքավերեն ախճիգյը մըն էլ ա հոփ տամ, ղշղնեն նի յըն տեռնում։ Թաքավերեն ըխճկանը սուգի յըն տամ։ Թաքավերեն ախճիգյը ջառ կանչիլ ա տամ։

— Մախորկու աման ա կորալ, հու վեր կուրցուրալ ա, կյա տանե։

Մինը կյամ ա, թա յըես ըմ կուրցըրալ։

Թաքավերին ախճիգյն ասում ա. — Հի՞նչ կա մաչին։

Թա̈.— Էրկու պա̈պրո̈ս։

Մինը՝ թա.— Օթ պա̈պրո̈ս։

Մինը թա.— Չորս պա̈պրո̈ս։— վեչ մինին էլ տամ չի թաքավերին ախճիգյը։

Մախորկեն տա̈րը, էն խոխան կյամ ա, թա̈. — Յըես ըմ կուրցըրալ։

Թաքավերին ախճիգյը ասում ա. — Մաչին հի՞նչ կա։

Թա̈.— Իրեք կնոփկա։

Մախորկեն ամանը տամ ըն էտ խուլխեն, թա եր կալ կորե, էլ ըրվաս վեչ։

Էտ խոխան մախորկեն ամանը յոր ա օնում, թա.— Յիշեցեք, յիշեցեք։

Եջում ըն, տեսնում առաչին կնոփկան վեր հոփ ա տամ, սուփրա յա պենվում, էրկունջի կնոփկան վեր հոփ ա տամ, հրսանեք, իրեքինջինը՝ ղչղնե։

Թաքավերն ասում ա.— Պա՛հ, ախճիգյս սխալվալ ա՞։ Առաչինին տեղը իրեքինջինն ա հոփ տվալ։

Էտ խոխան մախորկեն ամանը յոր ա օնում, քյինում, տեսնում ուրան ախպերը կարտ խաղ ըրած, իլածան, չիլածան տանել տված, քյասիր հարն էլ մին հավու պունում։

Առաչին կնոփկան հոփ ա տամ, լավ կերակուրնի, ջուտաբաջուտա բար-նուրարավ լիգյը սուփրա յա պենվում։ Էտ տըղան էտ կնոփկեն խնթրում ա, վեր ուրան հորը, մորը ջիհլցնե։ Սկըսում ըն լավ ապրելը։

Դերը կյամ ա, թա. — Մախորկես ամանըս ինձ տոք։

Խոխան ասում ա. — Իրեքինջի կնոփկան հոփ տանք, ղչղնեն տուս կյան, հուրը վեր սպանին վեչ, էն յոր օնե։

Ըտի էլ անում ըն։ Ղչղնեն տուս ըն կյամ, դերին սպանում, մախորկեն ամանը մնում ա խուխեն։

Ջարը՝ ընդեղ, պարին՝ ըստեղ։